

KLINIK TASHXIS QO‘YISHDA LOTINCHA ATAMALARNING O‘RNI

Ilmiy rahbar: Sayfullayeva Lola Sobitovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti
Lotin tili va xorijiy tillar kafedrası katta o‘qituvchisi

E-mail: lolasayfullayeva133@gmail.com

Tel: [+998909976700](tel:+998909976700)

Musurmonov Jamoliddin Faxriddin o‘g‘li

TDTU Davolash ishi fakulteti 2-kurs talabasi,

E-mail: jamoliddin216624@gmail.com

Tel: [+998941120624](tel:+998941120624)

Mualliflar: Olimjonov Abdumalik Otabek o‘gli

TDTU stomatologiya fakultet 1-kurs talabasi

E-mail: abdumalikolimjonov2@gmail.com

Tel: [+998936564205](tel:+998936564205)

Mualliflar: Tilovov Olim Xo‘jamurod o‘g‘li

TDTU Davolash ishi fakulteti 1-kurs talabasi,

E-mail: olimtilovov199@gmail.com

Tel: [+998972999964](tel:+998972999964)

Mualliflar: Bozorov Fozil Sobirovich

TDTU Davolash ishi fakulteti 1-kurs talabasi,

E-mail: bfozil114@gmail.com

Tel: [+998907473337](tel:+998907473337)

Annotatsiya: biz o‘rgangan maqolada klinik tashxis qo‘yish jarayonida lotincha atamalarning ilmiy-amaliy ahamiyati keng yoritilgan. lotin tiliga asoslangan tibbiy terminologiyaning tarixiy shakllanishi, anatomik tuzilmalarni aniqlik bilan ifodalashi, kasallik nomlarini standartlashtirishdagi roli va tibbiy hujjatlarda yagona muloqot vositasi sifatidagi ustunliklari tahlil qilingan. shuningdek, lotin terminologiyasining klinik hujjatlarda, laborator va instrumental diagnostika natijalarida, hamda farmatsevtik retseptlarda qo‘llanish xususiyatlari o‘rganilgan. tadqiqot lotin tilining zamonaviy tibbiyotda diagnostik aniqlikni oshirish, xatolarni kamaytirish va xalqaro tibbiy hamkorlikni yengillashtirishdagi o‘rnini asoslab beradi..

Kalit so‘zlar: Lotin terminologiyasi, klinik tashxis, diagnostik aniqlik, anatomik nomenklatura, tibbiy hujjatlar, standartlashtirish, retseptura, kasallik nomlari

THE ROLE OF LATIN TERMS IN CLINICAL DIAGNOSIS

Annotation: This article provides a comprehensive analysis of the significance of latin terminology in clinical diagnosis. it explores the historical development of latin-based medical nomenclature, its function in ensuring anatomical precision, and its role in standardizing disease names. the study highlights the importance of latin terms in clinical documentation, laboratory and instrumental reports, and pharmaceutical prescriptions. furthermore, it emphasizes how the consistent use of latin contributes to greater diagnostic accuracy, reduction of medical errors, and enhancement of international communication among healthcare professionals.

Keywords: latin medical terminology, clinical diagnosis, anatomical nomenclature, diagnostic precision, medical documentation, standardization, pharmaceutical prescriptions, disease classification

РОЛЬ ЛАТИНСКИХ ТЕРМИНОВ В КЛИНИЧЕСКОЙ ДИАГНОСТИКЕ

Аннотация: В данной статье подробно рассматривается значение латинской терминологии в процессе клинической диагностики. анализируется историческое формирование латинской медицинской номенклатуры, её роль в точном обозначении анатомических структур, стандартизации названий заболеваний и обеспечении единого профессионального языка врачей. особое внимание уделено использованию латинских терминов в клинической документации, лабораторных и инструментальных заключениях, а также в фармацевтических рецептах. результаты исследования подтверждают, что латинская терминология способствует повышению точности диагностики, снижению вероятности ошибок и облегчению международного профессионального взаимодействия.

Ключевые слова: латинская терминология, клиническая диагностика, анатомическая номенклатура, точность диагноза, медицинская документация, стандартизация, рецептура, названия заболеваний

KIRISH

Klinik tashxis qo‘yish jarayonida terminlarning aniqligi va izchil qo‘llanishi shifokorlar o‘rtasidagi muloqot, hujjatlarni yuritish va bemor holatini baholashda muhim ahamiyatga ega. Tibbiyotda ko‘plab atamalar turlicha talqin qilinishi mumkin bo‘lgani uchun ularni yagona standartga solish zarur. Shu nuqtai nazardan lotin tili asrlar davomida tibbiy terminologiyaning asosiy manbai bo‘lib kelmoqda. Lotincha atamalar anatomik tuzilmalar, kasallik nomlari, patologik jarayonlar va farmatsevtik retseptlarda keng qo‘llanadi. Ularning qisqa, aniq va universal bo‘lishi diagnostik

jarayonni soddalashtiradi, xatoliklarni kamaytiradi va tibbiy hujjatlarda yagona talqinni ta'minlaydi. Masalan, *pneumonia, fractura femoris, gastritis chronica* kabi atamalar klinik mazmunni to'liq ifodalaydi.

Zamonaviy tibbiyotda ingliz tilining keng qo'llanishiga qaramay, lotin terminologiyasi o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Xalqaro nomenklatura tizimlari va farmatsevtik yozuvlarda lotin terminlari hanuzgacha asosiy standart hisoblanadi.

Shu sababli, lotincha atamalarning klinik tashxisdagi o'rnini o'rganish ularning tibbiy amaliyotdagi afzalliklari, qo'llanish mexanizmi va diagnostik aniqlikka ta'sirini chuqur tahlil qilishga imkon beradi.

1. Lotin tilining universal xususiyatlari

Lotin tili o'lik til bo'lsa-da, uning grammatikasi o'zgarmasligi terminlarning barqaror qo'llanilishiga imkon yaratadi. Bu holat klinik tashxisda tushunmovchiliklar ehtimolini keskin kamaytiradi. Hozirgi zamon ingliz, nemis, fransuz, ispan va rus tibbiy adabiyotlarida ham lotin ildiziga asoslangan terminlarning ulushi 70–80% ni tashkil etadi.

2. Klinik amaliyotda lotin terminlarining qo'llanish sohalari

Lotin tili nafaqat tashxis qo'yishda, balki quyidagi sohalarda ham asosiy o'rinni egallaydi:

Anatomiya: *cor, pulmo, ren, vertebra cervicalis*

Patologiya: *necrosis, fibrosis, inflammatio acuta*

Farmakologiya: *oleum, tinctura, solutio, extractum*

Operativ jarrohlik: *appendectomy, cholecystectomy, laparotomia*

Laborator diagnostika: *hemoglobin, leucocytosis, erythrocytopenia*

Bu terminlarning standartligi shifokorlar o'rtasida xalqaro tushunuvchanlikni ta'minlaydi.

3. Lotin terminlarining diagnostik aniqlikka ta'siri

Aniq termin – aniq tashxis. Lotin terminologiyasining afzalliklari:

- ✓ **Bir ma'no – bir atama** tamoyili amal qiladi.
- ✓ Sinonimlarning soni kam, bu esa chalkashlikni kamaytiradi.
- ✓ Terminlar qisqa, ixcham, semantik yuklama aniq.
- ✓ Kasallikning bosqichi, turi va shaklini ifodalashda qo'llanilishi oson (*fractura aperta, diabetes mellitus, insufficiencia cordis chronica*).

4. O'zbekiston tibbiy ta'limida lotin tilining ahamiyati

O'zbekiston oliy tibbiyot ta'limida lotin tili birinchi kursdan o'rgatiladi, chunki:

- ✓ barcha anatomik terminlar lotin tilida beriladi;
- ✓ klinik mutaxassisliklarda foydalaniladigan atamalar lotin ildiziga ega;
- ✓ farmatsevtik retseptlar lotincha yoziladi;

✓ xalqaro konferensiya, maqola va ilmiy ishlarda lotin terminlarsiz faoliyat yuritish qiyin.

Shu bois lotin terminologiyasi tibbiyotning universal ilmiy “tili” sifatida ahamiyat kasb etadi.

5. Xalqaro tasnif tizimlarida lotin terminlari

Lotincha atamalar quyidagi global tizimlarda asosiy o‘rin tutadi:

Terminologia Anatomica (TA)

Terminologia Histologica (TH)

ICD – Kasalliklarning xalqaro tasnifi

WHO klassifikatsiyalari

Farmakopeya standartlari

Bu tizimlar orqali tashxis butun dunyoda bir xil talqin qilinadi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari lotin tilidagi tibbiy terminlarning klinik amaliyot va diagnostik jarayondagi ahamiyatini tasdiqladi. Asosiy topilmalar quyidagicha:

1. Lotin terminologiyasining qo‘llanilishi

- ✓ Klinik hujjatlarning **90%** da kasallik nomlari lotincha shaklda keltirilgan.
- ✓ Anatomik tuzilmalar **95–98%** hollarda lotincha nomlanadi.
- ✓ Farmatsevtik retseptlarning **barchasi** lotincha qisqartmalar (Rp., M.f., D.S., Solutio, Tabuletta) orqali yozilgan.

2. Diagnostik aniqlik va xatolik darajasi

- ✓ Lotin atamalari ishlatilgan hujjatlarda xatoliklar soni **22% ga kamaygan**.
- ✓ Masalan, *fractura clavicularae dextrae* talqini mahalliy tilga nisbatan aniq va qisqa bo‘lib, tahlil va tushunishni osonlashtiradi.

3. Shifokorlar bahosi

- ✓ So‘rovnoma natijalari shuni ko‘rsatdiki:
- ✓ **80%** shifokorlar lotin terminologiyasi klinik aniqlikni oshiradi, deb hisoblaydi.
- ✓ **75%** diagnostik xatolarni kamaytirishdagi ahamiyatini qayd etdi.
- ✓ **68%** xalqaro muloqot va ilmiy hamkorlikni osonlashtiradi, deb hisoblaydi.
- ✓ **60%** lotin tilini bilish tibbiy ta‘lim sifatini yaxshilaydi, degan fikrda.

4. Mahalliy tilning cheklovlari

- ✓ Mahalliy til bilan yozilgan hujjatlarda joylashuv noaniq ifodalangan (“o‘ng tarafdin yuqori bo‘lim” kabi).
- ✓ Kasallik nomlarining talaffuzi turlicha, ba‘zi ifodalarda esa klinik mazmun to‘liq aks etmagan.

Natijada, lotin terminologiyasi tibbiy yozuv va diagnostik jarayonlarda aniqlik, standartlashuv va xalqaro tushunishni sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa

Klinik tashxis qo‘yish jarayonida lotincha atamalar qo‘llanilishi tibbiy amaliyotning aniqligi, izchilligi va xalqaro mosligini ta‘minlaydigan asosiy omillardan biridir. Lotin terminlari anatomik tuzilmalar, kasallik nomlari, patologik jarayonlar, diagnostik usullar va farmatsevtik yozuvlarda yagona standartni yaratadi. Ularning qisqa, aniq va barqaror bo‘lishi shifokorlar o‘rtasidagi muloqotni yengillashtiradi, tibbiy hujjatlar yuritilishida xatoliklarni kamaytiradi va klinik qarorlar qabul qilishda tushunarlikni oshiradi. Zamonaviy tibbiyot global miqyosda rivojlanayotgan bir paytda lotin tiliga asoslangan terminologiyaning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Xalqaro tasniflar, ilmiy maqolalar va klinik protokollar lotin terminlari bilan boyitilgan bo‘lib, ular universal ilmiy til vazifasini bajaradi. O‘zbekiston tibbiy ta‘limida ham lotin tilining keng o‘rgatilishi bo‘lajak shifokorlarning kasbiy savodxonligini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Shu bois, lotin tilini puxta o‘zlashtirish kelajakdagi klinik faoliyatda to‘g‘ri tashxis qo‘yish, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish va xalqaro standartlarga mos ravishda ishlash uchun zarur shartlardan biridir. Lotin terminologiyasi tibbiyotning ilmiy asosini mustahkamlab, diagnostika jarayonining sifatini oshiradi va shifokorlar faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Musurmonov, J. F., & Sayfullayeva, L. S. (2025). *Farmatsevtik atamashunoslik*. Toshkent: Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15289181>
2. Musurmonov, J. F., Yo‘ldosheva, C. I., & Sayfullayeva, L. S. (2025). *Lotin tili - inson tanasining lingvistik kodi va tibbiyotdagi universallik tamoyili*. *Latin American Journal of Education*, 5(6).
<https://lajoe.org/index.php/LAJoE/article/view/125>
3. Musurmonov, J. F. O‘g‘li, & Israilova, M. N. (2025). *Lotin tilining zamonaviy tibbiy yozuvdagi roli va uning xalqaro standartlashuvdagi ahamiyati*. In *Proceedings of the International Conference on Medicine, Science, and Education* (Vol. 2, No. 5, pp. 85–90). Zenodo.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15558643zenodo.org>
4. Sayfullayeva, L. S., Usmonova, S. D., & Musurmonov, J. F. O‘g‘li. (2025). *Lotin tilining zamonaviy tibbiy ta‘limdagi o‘rni: Integrativ yondashuvlar*. *International Conference on Interdisciplinary Science*, 2(12), 34–38.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17839393>
<https://universalconference.us/universalconference/index.php/icms/article/view/6007>

5. Sayfullayeva, L., Ergasheva, M., & Musurmonov, J. F. O‘g‘li. (2025). *Farmatsevtik retseptlarda lotin tilining global standart sifatidagi o‘rni. International Conference on Advance Science and Technology*, 2(5), 18–23.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17753135>
<https://universalconference.us/universalconference/index.php/icast/article/view/5927>
6. Rashitova, J., Uralov, S., Soatmurotova, I., Sayfullayeva, L., & Musurmonov, J. F. O‘g‘li. (2025). *Medical terminology. The principles of formation of clinical terms in the Greek language. The deontological significance of medical terminology. International Scientific Innovation Research Conference*, 2(8), 46–51.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17780870>
<https://universalconference.us/universalconference/index.php/isirc/article/view/5971>
- 7.
8. L.S. Sayfullayeva [CHET TILLARI, LOTIN TILI VA TERMINOLOGIYA ASOSLARINI O‘QITISHNING DOLZARB MUAMMOLARI](#)
9. L.S. Sayfullayeva [Lotin tilini o‘qitish jarayonida axborot texnologiyalarining o‘rni](#)
10. Musurmonov, J. F. O‘g‘li. (2025, April 27). *Zamonaviy tibbiyotda kasallik nomlarining lotin tilidagi tuzilishi va klinik diagnostikadagi ahamiyati* [Certificate of publication]. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*. RB IF (Impact Factor): 10.41 / 2024.
11. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi o‘quv qo‘llanmalari
12. .M.Jo‘rayev “Lotin tili va tibbiy terminologiya” darsligi
13. Sh. Ergasheva —
14. Tibbiyot uchun lotin tili asoslari
15. Oxford Handbook of
16. Medical Terminology
17. Musurmonov J.
18. ZAMONAVIY TIBBIYOTDA KASALLIK NOMLARINING LOTIN
19. TILIDAGI TUZILISHI VA KLINIK DIAGNOSTIKADAGI AHAMIYAT